

ĮMONIŲ, TEIKIANČIŲ TURIZMO IR IŠANKSTINIO UŽSAKYMŲ PASLAUGAS, STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Įmonių, teikiančių turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugas, statistinio tyrimo metodikoje (toliau – metodika) pateikiama informacija apie ketvirtinio statistinio tyrimo (toliau – tyrimas) organizavimo tvarką ir tikslą, pateikiamos pagrindinės vartojamos sąvokos, nurodomi tyrimą reglamentuojantys teisės aktai, naudojami klasifikatoriai, statistinių duomenų šaltiniai, statistinių duomenų surinkimo bei apdorojimo būdai, statistinių rodiklių skaičiavimo metodai ir pateikiama informacija apie rezultatų pateikimą vartotojams.

2. Statistinis tyrimas vykdomas nuo 1995 m.

II SKYRIUS TIKSLAS

3. Tyrimo tikslas – parengti ir paskelbti statistinę informaciją apie turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugų teikėjų skaičių, teikiamų turizmo paslaugų pobūdį (išvykstamojo, atvykstamojo ir vietinio), atvykusių užsieniečių ir išvykusių Lietuvos gyventojų (turistų) skaičių, jų kelionės trukmę ir pasiskirstymą pagal šalis, taip pat trumpojo laikotarpio statistinius rodiklius – pardavimo pajamas, dirbančiųjų asmenų skaičių, dirbtų valandų bei algų ir atlyginimų pokyčius.

4. Pagrindiniai statistinės informacijos vartotojai yra valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, tarptautinės organizacijos, žiniasklaida, verslo ir mokslo atstovai, studentai, kurių poreikiai tenkinami nepažeidžiant konfidencialumo principo. Statistinė informacija taip pat naudojama rengiant nacionalines ir turizmo sąskaitas, rengiant kainų statistiką bei sudarant mokėjimų balansą.

5. Tiriamasis laikotarpis – ketvirtis.

III SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS

6. Tyrime vartojamos sąvokos:

6.1. **Algos ir atlyginimai** – darbuotojui už darbą mokamas atlygis pinigais, prekėmis, paslaugomis ir (ar) lengvatomis, įskaitant darbuotojui privalomus mokėti pajamų mokesčius, socialinio draudimo įmokas ir kt. Įskaičiuojamas darbo užmokestis, įvairios priemokos pinigais arba natūra: pašalpos, išeitinės išmokos, piniginės dovanos, premijos, kompensacijos, priedai. Neįskaičiuojamos darbdavio mokamos socialinio draudimo įmokos, lėšos, skirtos įrangai, darbo rūbams pirkti, įvairiems kursams, mokymams; komandiruotėms skirtos lėšos (kelionė, apgyvendinimas), pašalpos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų laikino nedarbingumo atveju (liga, nėštumo ir gimdymo atostogos ir atostogos vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai).

6.2. **Atvykstamasis turizmas** apima užsieniečių, atvykstančių į Lietuvą ir laikinai čia apsistojančių, keliones, kurias organizuoja Lietuvos įmonės, teikiančios turizmo paslaugas.

6.3. **Dirbantys asmenys** – pagal darbo sutartis (įskaitant sezonines) dirbantys darbuotojai, kuriems įmonė moka atlyginimą; nemokamai dirbantys savininkai, šeimos nariai; dirbantys ne visą darbo dieną arba savaitę; laikinai nedirbantys asmenys (kai yra suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, dėl ligos, atostogų, streiko). Neįskaičiuojami asmenys, kuriems suteiktos atostogos vaikui prižiūrėti, iki jam sueis treji metai. Skaičiuojamas vidutinis ataskaitinį laikotarpį įmonėje

dirbusių asmenų skaičius. Įmonės, kurių pagrindinė veikla – turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų (EVRK 2 red. 79 skyrius), nurodo visus įmonės dirbančius asmenis; įmonės, kurių pagrindinė veikla nėra turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų, nurodo tik dirbančius asmenis, susijusius su turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugų veikla.

6.4. Dirbtos valandos – per ataskaitinį laikotarpį įmonės samdomųjų darbuotojų faktiškai dirbtos valandos. Įskaičiuojamos visos per darbo dieną dirbtos valandos, įskaitant viršvalandžius, darbą naktimis, poilsio ir švenčių dienomis; pasiruošimo darbui laikas, trumpos pertraukėlės; laikas, išbūtas darbo vietoje, bet nedirbtas (dėl techninių trikdžių), tačiau apmokėtas pagal teisės aktuose ar kolektyvinėje sutartyje nustatytą tvarką. Neįskaičiuojamos valandos, už kurias sumokėta, bet per kurias faktiškai nebuvo dirbta (liga, streikas, kasmetinės atostogos). Įmonės, kurių pagrindinė veikla – turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų (EVRK 2 red. 79 skyrius), nurodo visų įmonėje dirbančių asmenų dirbtas valandas; įmonės, kurių pagrindinė veikla nėra turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų, nurodo dirbančių asmenų, susijusių su turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugų veikla, dirbtas valandas.

6.5. Išvykstamasis turizmas apima Lietuvos gyventojų, vykstančių į užsienį ir laikinai ten apsistojančių, keliones, kurias organizuoja Lietuvos įmonės, teikiančios turizmo paslaugas.

6.6. Kelionių organizatorius – turizmo paslaugų teikėjas, reguliariai rengiantis organizuotas turistines keliones, teikiantis ir (ar) parduodantis kelionių organizavimo paslaugas turizmo paslaugų vartotojams tiesiogiai arba per kelionių pardavimo agentus ir (ar) teikiantis ir (ar) parduodantis kitas turizmo paslaugas.

6.7. Kelionių pardavimo agentas – turizmo paslaugų teikėjas, priimančias užsakymus ir sutartiniais pagrindais tarpininkaujantis parduodant organizuotas turistines keliones ir (ar) atskiras turizmo paslaugas vartotojams, teikiantis jiems su parduodamomis turizmo paslaugomis susijusią informaciją.

6.8. Pardavimo pajamos (apyvarta) – įmonės veiklos pajamos, uždirbtos per ataskaitinį laikotarpį, pardavus prekes ar suteikus paslaugas pirkėjui (klientui). Į pardavimo pajamas įeina visi prekiems ir paslaugoms taikomi muitai ir mokesčiai, išskyrus pridėtinės vertės mokestį (PVM). Neįtraukiamos pajamos, gautos pardavus ilgalaikį materialųjį turtą, iš finansinės ir investicinės veiklos, dividendų ir pan. Įmonės, kurių pagrindinė veikla – turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų (EVRK 2 red. 79 skyrius), nurodo bendras įmonės pardavimo pajamas; įmonės, kurių pagrindinė veikla nėra turizmo (kelionių organizatorių ir kelionių pardavimo agentų) ir išankstinio užsakymo paslaugų, nurodo pajamas (be PVM) už suteiktas turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugas.

6.9. Turizmo paslauga – savarankiška, už užmokestį turistams teikiama kelionių organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, turistų informavimo, pramogų ar kita paslauga.

6.10. Turizmo paslaugų rinkinys – iš anksto parengtas kelionės paslaugų rinkinys, kurį sudaro transporto ir apgyvendinimo paslaugos arba viena iš jų ir kitos turizmo paslaugos.

6.11. Vietinis turizmas apima Lietuvos gyventojų, keliaujančių į vietoves, esančias Lietuvoje, ir laikinai ten apsistojančių, keliones, kurias organizuoja Lietuvos įmonės, teikiančios turizmo paslaugas.

IV SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

7. Tyrimą reglamentuojantys teisės aktai:

7.1. 2011 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 692/2011 dėl Europos turizmo statistikos, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 95/57/EB (OL 2011 L 192, p. 17);

7.2. 1998 m. gegužės 19 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1165/98 dėl trumpojo laikotarpio statistikos (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 20 tomas, p. 291) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2012 m. gegužės 31 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 461/2012 (OL 2012 L 142, p. 26);

7.3. Lietuvos banko valdybos 2009 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 241 „Dėl statistinės informacijos ir duomenų, reikalingų sudarant Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, pateikimo Lietuvos bankui tvarkos patvirtinimo“ (kartu su Lietuvos banko valdybos 2013 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. 03-8 „Dėl Lietuvos banko valdybos 2009 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 241 „Dėl statistinės informacijos ir duomenų, reikalingų sudarant Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, pateikimo Lietuvos bankui tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“).

V SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

8. Tyrime naudojami klasifikatoriai:

8.1. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;

8.2. Pasaulio šalių ir teritorijų klasifikatorius.

9. Klasifikatoriai skelbiami Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt → Klasifikatoriai.

VI SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA), ELEMENTŲ APRĖPTIS, VERTINAMI PARAMETRAI

10. Tyrimo populiaciją sudaro turizmo įmonės, turinčios pažymėjimą, patvirtinantį, kad kelionių organizatorius ar kelionių pardavimo agentas turi teisę teikti turizmo paslaugas, nepriklausomai nuo to, ar tai ūkio subjekto pagrindinė ar papildoma veikla ir įmonės, teikiančios išankstinio užsakymo paslaugas. Tyrimo populiacijos elementas yra vietos veiklos vienetas.

11. Skaičiuojami parametrai:

- 11.1. atvykusių užsieniečių skaičius;
- 11.2. atvykusių užsieniečių išbūtų dienų skaičius;
- 11.3. Lietuvos gyventojų, apsilankusių užsienyje, skaičius;
- 11.4. Lietuvos gyventojų užsienyje išbūtų dienų skaičius;
- 11.5. dirbančių asmenų skaičius;
- 11.6. dirbtų valandų skaičius;
- 11.7. įmonių skaičius;
- 11.8. pardavimo pajamos (suma, eurai).
- 11.9. algos ir atlyginimai;

12. Parametrai skaičiuojami pagal teikiamų paslaugų pobūdį (atvykstamojo, išvykstamojo, vietinio turizmo), savivaldybes ir šalis.

VII SKYRIUS TAIKOMI METODAI

13. Atliekamas ištisinis ketvirtinis tyrimas.

14. Tyrimui atlikti yra sudaromas įmonių, teikiančių turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugas, sąrašas. Jis sudaromas remiantis Statistiniu ūkio subjektų registru ir Lietuvos turizmo informacinės sistemos duomenimis.

VIII SKYRIUS

STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

15. Statistinių duomenų šaltinis yra tyrimas. Statistiniams duomenims rinkti naudojama įmonių, teikiančių turizmo ir išankstinio užsakymo paslaugas, ketvirtinė statistinė ataskaita F-09, tvirtinama Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – ataskaita F-09). Ataskaita F-09 pateikiama iki 15 dienos ataskaitiniam ketvirčiui pasibaigus.

16. Statistinės ataskaitos forma yra paskelbta Elektroninio statistinių verslo duomenų parengimo ir perdavimo sistemoje *e. Statistika* (estatistika.stat.gov.lt) skyriuje „Statistinių ataskaitų formos“. Statistinės ataskaitos pateikimo būdą respondentai pasirenka patys (paštu, elektroniniu paštu, faksu ar tiesiogiai internetu).

17. Statistiniai duomenys pateikiami atitinkamam Lietuvos statistikos departamento teritoriniam duomenų parengimo skyriui (toliau – DPS).

18. DPS surenka ataskaitas F-09, atlieka pirminę kontrolę ir suveda statistinius duomenis į pirminių duomenų bazę. Statistiniai duomenys, pateikti *e. Statistikos* sistemoje, tiesiogiai patenka į tyrimo duomenų bazę. Statistinių duomenų kontrolė atliekama jų įvedimo metu. Tikrinamas loginis ryšys tarp reikšmių, aritmetinės klaidos, taip pat atliekama trūkstamų reikšmių paieška. Dėl neištaisomų klaidų ar trūkstamų reikšmių aiškinamasi su respondentais.

19. Aiškinamasi, kokios statistinių duomenų nepateikimo priežastys, skambinama įmonėms ir prireikus, vadovaujantis Priemonių statistinių duomenų nepateikusiems respondentams taikymo Lietuvos statistikos departamente tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2012 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. DĮ-254 „Dėl Priemonių statistinių duomenų nepateikusiems respondentams taikymo Lietuvos statistikos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“, imamasi kitų apraše numatytų priemonių. Statistinių duomenų nepateikimo priežastys pažymimos tyrimo duomenų bazėje. Galima įvesti pastabas apie įmonės veiklos, būklės pokyčius ar veiklos specifiką, fiksuojamas statistinių duomenų korekcijų skaičius.

IX SKYRIUS

STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

20. Parengtoje statistinių duomenų įvedimo programoje yra numatytas nepateikusių ataskaitų F-09 respondentų sąrašo formavimas. Turizmo ir išankstinio užsakymo veiklą vykdančių, bet neatsakiusių į apklausą, subjektų statistiniams duomenims vertinti naudojami ankstesnių metų atitinkamo laikotarpio ir tų pačių metų ankstesnio laikotarpio ataskaitų F-09, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (Sodros) duomenys.

21. Siekiant užtikrinti statistinių duomenų kokybę, atliekama makroduomenų analizė. Gauti rezultatai lyginami su tų pačių metų ankstesniu laikotarpiu ir su praėjusių metų atitinkamo laikotarpio rezultatais. Esant reikšmingiems neatitikimams, tikrinami pirminiai statistiniai duomenys, ieškoma juos nulėmusių kintamųjų reikšmių ir klaidos taisykos, daromi keitimai, prireikus skambinama ir pačioms įmonėms. Išaiškėjus statistinių duomenų klaidai, jie taisyti. Respondentui pateikus patikslintus ankstesnio laikotarpio statistinius duomenis, tikslinami ir suvestiniai statistiniai duomenys.

X SKYRIUS

STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS

22. Parametrų skaičiavimas. Pažymimas tyrimo kintamasis y , su reikšmėmis y_1, \dots, y_N , čia N – tiriamos populiacijos dydis. Tada k -osios įmonės tyrimo kintamojo reikšmė bus y_k , $k = 1, \dots, N$. Kintamojo reikšmių suma tiriamoje populiacijoje apskaičiuojama taip: $t_y = \sum_{k=1}^N y_k$.

23. Susumavus visų ketvirčių statistinius duomenis gaunami metiniai statistiniai duomenys.

XI SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS

24. *ORACLE* programinė įranga yra naudojama pirminėms duomenų bazėms sudaryti, statistiniams duomenims tvarkyti, tikrinti, tiksliniams rodikliams skaičiuoti.

25. Statistiniams duomenims apdoroti taip pat naudojama skaičiuoklė *MS Excel*, statistinių programų paketas *SAS* arba *R*.

26. Skaičiuoklė *MS Excel* naudojama rodikliams pateikti, statistiniams duomenims konvertuoti iš vienos programos į kitą.

XII SKYRIUS VARTOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI

27. Ketvirtinio tyrimo statistinių duomenų pagrindu parengta statistinė informacija skelbiama pagal statistinės [informacijos skelbimo kalendorių](#):

27.1. Metiniuose leidiniuose „[Turizmas Lietuvoje](#)“, [Lietuva skaičiais](#)“ ir [Lietuvos statistikos metraštyje](#);

27.2. Oficialiosios statistikos portalo osp.stat.gov.lt [Rodiklių duomenų bazėje](#).

28. 59 dieną ataskaitiniam laikotarpiui pasibaigus statistinė informacija teikiama Lietuvos bankui ir Valstybiniam Turizmo departamentui prie Ūkio ministerijos.

29. Statistinė informacija teikiama pagal vartotojų užklausas.

XIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

30. Pasikeitus šioje metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos galiojančios šių teisės aktų redakcijų nuostatos.

Parengė
Transporto ir paslaugų statistikos skyrius